

Etični kodeksi kot podpora dobrim odnosom

■ **Marijana Kolenko**, mag., prof. ped., je ravnateljica na *Osnovni šoli Lava* v Celju. Ima izkušnje s poučevanjem, šolskim svetovalnim delom, predavanji o komunikaciji in retoriki ter pisanjem strokovnih člankov. Na *Mednarodni fakulteti za družbene in poslovne študije* predava o poslovnem bontonu.

V OŠ Lava smo pred dvanajstimi leti prvič pisno oblikovali nekaj temeljnih pravil obnašanja učencev, staršev in tudi zaposlenih. Glede na to, da so odnosi med ljudmi vsak dan na preizkušnji, da je vedno več konfliktnih situacij, nepotrebne jeze, žaljenja, nestrpnosti, smo se odločili, da za vse tri najpomembnejše udeležence, ki usmerjajo tok vzgoje in izobraževanja (kot enega izmed temeljnih procesov, s katerim oblikujemo in razvijamo mlade osebnosti), oblikujemo nekaj temeljnih pravil obnašanja, medsebojnega spoštljivega nagovarjanja, spoštljivega naslavljanja, kar nam bo in nam pomaga dobro sobivati.

Glede na to, da so učenci postavljeni v središče vzgojno-izobraževalnega procesa, je nujno zavedanje vseh nas, ki ustvarjamo pogoje in dobro podporno okolje za učenje, razvoj, pridobivanje izkušenj, novih spoznanj, novih priložnosti, da zelo usmerjeno iščemo poti, kako to učencem zagotoviti. Spoznanja, da je vzgoja nujno potrebna za celovit razvoj osebnosti, so nas utrdila v odločitvi, da področju vzgoje namenimo pomemben del učno-vzgojnega procesa, ki bo zajemal tudi pravila obnašanja, spoštljivega medsebojnega komuniciranja, naslavljanja, opravičevanja, torej vseh najpomembnejših temeljev, ki zagotavljajo, da se v komunikaciji lahko vsi čutimo sprejete in slišane.

Le z dobro postavljenimi pravili obnašanja v vseh učnih situacijah v šoli in izven nje, medsebojnih pričakovanj, medosebnega komuniciranja lahko drug drugemu zagotavljamo varno ter zaupanja vredno in ugodno učno okolje, v katerem je dovolj prostora za kakovostno poučevanje, za kvalitetno učenje, za morebitno razreševanje konfliktnih situacij, za medsebojno zaupanje, kar podpirajo dogovorjena pravila. Pred leti so nas k oblikovanju *Etičnega ko-*

deksa učencev nagovorile predvsem razmere v šoli, ko smo ugotovili, da vzgojni del pouka ne deluje niti v prid učencev niti učiteljev. Tako je dozorela odločitev, da oblikujemo jasno zapisana pravila obnašanja – osnovni bonton – ki opredeljujejo pozdravljanje, spoštljivo nagovarjanje, vpludnostne besede, pričakovanja učencev in učiteljev, odgovornost učencev, reševanje konfliktnih situacij, spoštovanje dogovorov, strpno vedenje, načine obnašanja v razredu,

med odmori, izven šole, medsebojno pomoč, pravičnost, doslednost, lastno aktivnost ... Etični kodeks smo oblikovali skupaj z učenci, ki so dodali svoje pomembne vidike pravil obnašanja. Kodeks je zaživel v prijazni obliki – zgibanki in prejeli so ga vsi učenci. Pred tremi leti smo kodeks ponovno pregledali, ugotovili, ali je vse zapisano še aktualno in ali podpira naša trenutna prizadevanja – glede na porast odklonskega vedenja učencev v zadnjem obdobju, za katerega vemo, da je posledica zunanjega okolja in tudi spremenjenih družinskih razmer. Nekaj pravil, zapisanih v kodeksu, smo spremenili, nekaj smo jih dodali in ponovno natisnili 'osveženo' zgibanko. Etični kodeks vsako leto v začetku šolskega leta razredniki predelajo skupaj z učenci, da si takoj na začetku 'osvežijo' spomin.

V nadaljevanju smo se odločili, da bomo poleg *Etičnega kodeksa učencev* pripravili še *Etični kodeks za starše*, da bodo pravila delovanja čim bolj usklajena. Opazili smo namreč, da tudi veliko staršev vstopa v komunikacijo z učitelji ter ostalimi zaposlenimi na neprimeren in pogosto tudi nespoštljiv (agresiven) način. Pri oblikovanju pravil obnašanja staršev so sodelovali tudi predstavniki staršev po vsej vertikali. Tako smo dosegli, da so dogovorjena pravila v medsebojni komunikaciji, obnašanju ob vstopu v šolo in pri reševanju zahtevnih situacij jasna, življenjska ter uporabna. V etični kodeks obnašanja staršev smo prav tako zapisali pravila in osnove bontona, spoštljivega nagovarjanja drug drugega, spoštljivega naslavljanja, medsebojna pričakovanja, odgovornost staršev, doslednost staršev v ravnanjih, predstavili reševanje zahtevnih situacij, kadar se pojavijo, opredelili podporo otrokom in na drugi strani učiteljem ... Kodeks staršev vsako leto osvežimo na prvih roditeljskih sestankih, sicer pa ga imajo vse družine.

PRIJAZEN

Prijazen sem do ljudi, ki jih srečujem, tako da jih prvi pozdravim oziroma jim odzdravim.

STRPEN

Sprejemam vrstnike, takšne kot so, ne glede na njihove sposobnosti (ne norčujem se iz njihovih imen, iz njihovih oblačil, iz njihovega izgleda). Vsi nimamo enakih možnosti, ki izvirajo iz domačega okolja, zato spoštujem drugačne. Zunanji izgled mi ni merilo za ocenjevanje ljudi. Zavedam se, da smo vsi ljudje enakovredni. V šoli ne morem biti vedno prvi, zato sem potrpežljiv. V medsebojni komunikaciji ne segam v besedo in počakam, da lahko izrazim svoje mnenje.

Iz Etičnega kodeksa učencev. Arhiv: OŠ Lava

Najpomembnejši člen med učenci in starši so strokovni delavci šole – učitelji, ki s svojim zgledom, predvsem pa s svojim ravnanjem določajo profesionalnost v vzgojnem delovanju, pri zagotavljanju spoštljive medsebojne komunikacije in v nadaljevanju pri

Bonton obnašanja ter zagotavljanje ugodnega in varnega okolja tako v šoli kot doma je naša prednostna naloga na vzgojnem področju.

Še posebej zdaj, ko so na pohodu številne pasti interneta, ko so tudi odrasli na spletu brez zadržkov in se neprimerno izražajo, kar lahko berejo tudi otroci, ko so otroci doma priča neprimernemu izražanju staršev tako na spletu kot v družbi.

zagotavljanju kakovostnih medosebnih odnosov. Tako se je pokazalo kot nujno, da v prvi vrsti mi v šoli delujemo visoko profesionalno, se znamo obnašati, izbiramo pozitivne besede v komunikaciji z učenci, med zaposlenimi, s starši ter zunanjim okoljem. Kodeks ravnanja zaposlenih je doprinesel zavedanje: kako velika je naša profesionalna odgovornost, kako pomembno je spoštovanje sprejemanja različnosti, kako pomembne so pravičnost, doslednost, strpnost do drugačnosti, do drugače mislečih, lojalnost instituciji ter povezanost s sodelavci, ki omogoča enotno delovanje.

Etični kodeksi, ki jih imamo v šoli, nam poleg Vzgojnega načrta zagotovo

pomagajo pri vzgojnem delovanju na vseh ravneh. So velika podpora, če jih vsi deležniki spoštujejo in uporabljajo. V zadnjih letih se nam je večkrat zgodilo, da so posamezni učitelji, starši, učenci, pozabili na zapisane dogovore in tako so se povečale tudi vzgojne težave. Zato je izjemno pomembno, da kot ravnateljica ves čas skrbim tudi za udejanjanje zapisanih dogovorov, da se večkrat spomnimo nanje in predvsem spoštujemo zapisano.

Po nekaj letih ponovno preverjamo uporabno vrednost Vzgojnega načrta, ki smo ga v tem šolskem letu pričeli posodabljanjati, saj smo pri pregledu ugotovili, da nekaj zapisanih postopkov v Vzgojnem načrtu ne deluje več, ker so se okoliščine v zunanjem okolju zelo spremenile. Predvsem smo opazili različne odklonske pojave v medosebni komunikaciji na družbenih omrežjih pri vseh deležnikih: pri učencih, starših in tudi nekaterih učiteljih.

Družbena omrežja danes predstavljajo veliko zagato predvsem na področju spoštljive medosebne komunikacije, (ne)spoštovanja zasebnosti, (ne)sposobnosti ločevanja osebnega in službenega, na področju širjenja negativnih mnenj, predvsem pa (ne)spoštljivega naslavljanja in spoštovanja spletnega bontona. Družbena omrežja postajajo veliko polje, nad katerim nihče nima pravega pregleda, ga ne spremlja in ne preprečuje objavljana neprimernih vsebin, neprimerne izražanja in vedenja.

V OŠ Lava si zelo prizadevamo za dobre medosebne odnose, a kljub temu imamo veliko težav. Vedno znova se pojavljajo primeri nespoštljivega komuniciranja pri učencih, pri starših, ki nimajo odnosa do šole in do znanja, pa tudi pri posameznih učiteljih, ki se ne zmorejo zavedati izjemno pomembnega poslanstva svojega poklica.

Lahko rečem, da so nam na poti urejanja dobrih in spoštljivih medosebnih odnosov etični kodeksi in tudi Vzgojni načrt zelo pomagali. Nenehne spreminjajoče se razmere v družbi, nenehno padanje etičnih in moralnih norm, razvoj in poplava družbenih omrežij, ki so tako rekoč brez nadzora, pa nas znova in znova postavljajo pred številne

preizkušnje in v položaj, ko moramo iskati nove načine za premagovanje zank. To pomeni, da bomo ponovno pregledali naše zapisane dogovore in pravila, jih dopolnili z rešitvami, ki bodo zmanjševale anomalije zunanjega okolja, predvsem pa se bomo ponovno začeli sistematično ukvarjati z izboljševanjem odnosov na vseh ravneh.

Izdelati nameravamo tudi kodeks obnašanja na spletu – izražanje na družbenih omrežjih, spoštovanje zasebnosti, kritičen premislek o objavljenih vsebinah osebne narave, spoštovanje posameznikove in-

SOČUTEN, DOBRODELEN, SOLIDAREN

Razumem ljudi, ki imajo drugačne potrebe in interese (imajo manj kot jaz, morda so bolni, ostareli, invalidni ...), zato sem do njih sočuten in jim pomagam po svojih najboljših močeh. Ljudem lahko pomagam na več načinov:

- z materialnimi dobrinami (nisem skopuščen),
- z druženjem in pogovorom,
- jim nudim učno pomoč,
- z raznimi opravili.

Iz Etičnega kodeksa učencev. Arhiv: OŠ Lava

tegritete. S starši se želimo dogovoriti o omejeni uporabi družbenih omrežij njihovih otrok, ki so velika past za neprimerne vsebine, neprimerno izražanje in zapletanje otrok v različne združbe (internetno podzemlje, ki je razbohoteno in o katerem vsi premalo vemo).

Bonton obnašanja ter zagotavljanje ugodnega in varnega okolja tako v šoli kot doma je naša prednostna naloga na vzgojnem področju. Še posebej zdaj, ko so na pohodu številne pasti interneta, ko so tudi odrasli na spletu brez zadržkov in se neprimerno izražajo, kar lahko berejo tudi otroci, ko so otroci doma priča neprimernemu izražanju staršev tako na spletu kot v družbi. Učencev – otrok ne bomo zmogli obvarovati vsega nasilja ter neprimerne vedenja, lahko pa jih usmerjamo, se o tem pogovarjamo ter zavežemo s skupnimi dogovori. V veliki meri je to tudi odgovornost nas, strokovnjakov v šolah.

